

na hrbet; zadeti z ного ob kamen; zadeti v tarčo; njega je zadelo; velike sitnosti nam je zadel;

zadelati: okno zadelati; večča zadela otroku (ga ureče); zadelati obleko; drevo se zadela (= nastane; Ravnikar);

zaleči: dosti prostora zaleči; to vam ne bo zaleglo; črvi se zaležejo;

zaorati: zaorati mejo; v tujo njivo zaorati; daleč so jo zaorali; midva bova zaorala;

zahajati, zaiti: sonce zahaja; zahajati s pravega pota; zahajati v krčmo; otroci so zašli v gozdu; živega ga zaidemo (dobimo; prekmur.);

zaležati: zaležati zajtrk; zaležati si nogo; danes smo se pa zaležali; zaležana obleka.

Podoba sestavljenk ne bi bila popolna, če ne bi vsaj na kratko omenili imenskih sestavljenk, to se pravi samostalnikov in pridevnikov s predpono *za-*. Pretežna večina jih je iz glagolov, torej velja o njih vse tisto, kar smo rekli o sestavljenih glagolih. Nekaj zgledov: zabela, zaboj (zabiti), začetek, zadruga, zagovor, zagata (zagatiti), zajeten, zaklad, zaloga, zamašek, zamerljiv, zamok (močiti), zapor, zaslomba (zasloniti), zastaven, zatič (zatikati), zavoj (zaviti) itd.

Druge imenske sestavljenke so nastale iz predložnih zvez: kar je za bregom, je zabrežje, maša za dušo je zadušnica, kdor je celo za govedom, je zagoveden, bolezen za nohtom je zanohtnica, prebivalci za morjem so zamorci. Tako še: zagorci, zahišje, zaimenski, zakožen, zapeček, zapestje, zaplotnik, zatrebrnica, Zasavje, zanamci, zaseben, zatilnik, zaušnica, zakrajščak (ker prebiva za krajem).

Jožica Kragelj-Bibič

ROD SIMONA GREGORČIČA

I. Tolminski svet je povečini gorat. Pravo osrčje mu je Krново pogorje, njemu nasproti se približno v isti smeri razprostira Matajurjevo. Med obema hrbtoma teče zelenomodra Soča. Ob njenem levem in desnem bregu se nizajo vasice z revnimi polji. Druge doline na Tolminskem ni. Zato so vasi, ki niso po nižini, prilepljene kot lastovičja gnezda na pobočja tudi do 1200 m visoko.

Pod vrhom piramidastega Krna stoji vasica Krn (23 hiš, 840 m visoko), od koder izhaja Gregorčičev rod. Tihota okoliških gozdov daje kraju čudovit mir. Hiše in polja te vasi so raztresena po pobočju ob poti, ki drži iz doline k nekdanj slovečim planinskim pašnikom na Kašini.

Kakih 200 metrov pod vasjo je na majhnem sedlu Vrsno (42 hiš, okoli 600 m visoko), vas, v kateri se je rodil pesnik Simon Gregorčič. V njeni okolici je polno skritih lepot: tu osamljeno drevo, tam rebro skale, soteska, v globeli potok Volarnica, ki se izvije izpod skal v strmem padcu slapa Brinte. Hiše se tiščijo druga druge, kot bi se bale vetrov, ki pogosto privršijo le-sem. Če greš po cesti z Vrsna v Tolmin, zagledaš na levi tiho vasico Sevce; če se nameniš v Kobarid, se ti na desni razkrijejo prijazne Libušnje. Med Vrsnom in Libušnjami je na gričku razpeto pokopališče s cerkvijo sv. Lovrenca, kjer »spi nevzdravno spanje« ves Gregorčičev rod s Simonom vred.

II. Rod pesnika Simona Gregorčiča pripada najstarejšim kmečkim rodovom na Tolminskem. Župnijske matične knjige imajo podatke od šestdesetih

let 17. stoletja naprej, vendar ga nahajamo že med prvimi naseljenci vasice Krn. V urbarju tolminske gastaldije iz leta 1377 Krn še ni imenovan kot vas; bil je le planšarska postojanka. Torej drži, da so bili prvi vaščani nekdanji planšarji, pastirji. Po ljudskem izročilu naj bi bil Ivan Kutin prvi, ki si je v Krnu postavil dom (po njem Ivančeva hiša). Iz te družine je izšlo šest družin. Rekli so jim rutarji (rut ali rovt — nem. das Gereut, krčevina, laz, iztrebljen svet, znamenje sekundarne kolonizacije); od tod priimek Rutar, ki je še danes zelo razširjen. V osmi hiši v Krnu je že od najstarejših zapiskov naprej priimek Gregorčič. Najbrž si jo je sezidal ali je bil sploh njen lastnik kak Gregor iz Rutarjeve družine, morda pa je bil to le nov priseljenec s tem imenom, po katerem je nastal priimek: Gregor-Gregorc-Gregorčič. Ni pa izključeno, da so tako poimenovali kakega pastirja ali kmeta, ki je imel v najemu pašnike na bližnji Kašini; ta je bila last oglejskega patriarha Gregorja. Hiša stoji na brdu in ima obliko pomola; zato ji pravijo pri Pomolu, Pomolova hiša.

Prvi vpisi Gregorčičevega rodu so v poročnih matrikah iz druge polovice 17. stoletja.

1. Dne 18. oktobra 1665 se je Urša, hči Martina Gregorčiča iz Krna (filia legitima Martini Gregorzis ex Cren), poročila z Urbanom Skočirjem iz Tolmina. — 2. Dne 15. februarja 1666 se je Martin, sin Martina Gregorčiča iz Krna, poročil z Agato Kendovo iz Poljubina. — 3. Dne 3. februarja 1682 se je Pavel, sin Martina Gregorčiča iz Krna, poročil z Marijo Skočirjevo iz Krna. — 4. Dne 12. februarja 1688 se je Mihael, sin Martina Gregorčiča iz Krna, poročil z Marjeto Gabrščkovo s Kamna.

Vsem je bil oče isti Martin Gregorčič, po matičnih knjigah najstarejši znani predstavnik Gregorčičevega rodu. Ker so si vsi trije sinovi ustvarili domove v Krnu, so proti koncu 17. stoletja prebivale tu kar štiri družine Gregorčičev. — Martin in njegovi sinovi so živeli v času, ko so neusmiljeno trebili velike grofovske gozdove, ko je puntarski duh že tlel v teh bornih domovih in ko so bili pogosti obmejni prepiri z Benečani. To že davno ni bil več čas kolikor toliko primerne blaginje, zato se ne čudimo, da so ljudje drug drugemu sekali in kradli drva, plenili živino in se celo sem ter tja med seboj pobijali.

Sledeči nosilec Gregorčičevega rodu je že omenjeni Martinov sin Mihael Gregorčič. Iz zakona z Marjeto (?) se mu je rodilo devet otrok: Magdalena (24. 4. 1690), Neža (3. 1. 1692), Luka (13. 10. 1693), Andrej (25. 11. 1695), Martin (7. 10. 1697), Marija (12. 3. 1698), Jera (14. 2. 1700), Anton (12. 5. 1702), Matevž (2. 9. 1704), Ivan (24. 6. 1710).

Poročili so se Luka na domu, Martin v Smast, Anton, Neža in Jera v Krnu, Magdalena v Zatoľmin. — Najmlajši, Ivan, je ostal samski na domu, kjer je tudi umrl 6. avgusta 1773.

Razen rojstnih podatkov ni najti drugih o Mariji, Andreju in Matevžu. — Najbrž so šli z doma kot hlapci ali dekle in poljski dninarji, saj so bile razmere okrog drugega tolminskega punta leta 1713 precej slabe. — Gregorčičev rod v Krnu kaže že od samega začetka podjetnost in vpliv. Bilo je veliko otrok, zato hiši ni manjkalo delovne moči; v Krnu so začele prevladovati Gregorčičeve družine.

Prihodnji nosilec rodu je bil tretjerojenec in prvi sin Mihaela in žene Marjete, Luka Gregorčič, rojen 13. oktobra 1693. Z ženo Agato Kutinovo (3. februarja 1696) z Volarij sta imela toliko otrok, kolikor jima jih je »bog dal«; dal pa jima jih je kar štirinajst; bili so: Jernej (23. 8. 1716), Jera (24. 2. 1718), Jakob (14. 7. 1719), Gašper (4. 1. 1721), Tomaž (3. 2. 1722), Marija (23. 1. 1725),

Anton (22. 5. 1727), Valentin (9. 2. 1729), Tomaž (17. 10. 1730), Urša (21. 10. 1732), Matevž (2. 9. 1734), Luka (24.10.1736), Andrej (26. 11. 1738), Marija (21. 3. 1741).

Ko se je rodil prvi sin, so bili Lukovi najmlajši bratje otroci petih, enajstih, trinajstih let. Rojstva otrok vežejo kakor veriga posamezne Pomolove družine. — Poročili so se: Jernej v Koseče št. 17, Jakob in Tomaž na Vrsno, Matevž v Zatoľmin št. 25, Valentin na domu. Marija (23. 1. 1725) v Tolmin št. 3, Marija (21. 3. 1741) v Ravne št. 5. V matičnih knjigah ni več sledu o Antonu, Luki in Andreju. Ker je bila leta 1750 vpeljana splošna vojaška obveznost, jih je morda doletela ta usodna nesreča, morda pa so pred njo pobegnili v tuje kraje. Prav tako ni najti nadaljnjih podatkov o Jeri in Urši. Četrty otrok in tretji sin Gašper je bil posvečen 3. septembra 1746 v duhovnika in je bil prvi znani šolanec in prvi duhovnik Gregorčičevega rodu. — Oče Luka je moral biti bogat, precej veljaven in družaben človek, ker je bil velikokrat boter pri krstu ali priča pri poroki. Njegova žena je prišla iz doline. Sinove so radi sprejemali za zete, vrhu vsega pa je imel še sina duhovnika! Tudi ženo Agato so ljudje večkrat naprosili za krstno botro.

Prapraded Simona Gregorčiča je bil tretjerojenec in drugi sin Luke in Agate, Jakob (14. 7. 1719). V 21. letu je imel z Marijo Korenovo iz Smasti nezakonsko hčerko Jero (15. 3. 1740). Vendar si je leta 1747 izbral za ženo 16-letno Nežo Skočirjevo z Vrsna št. 17. Z njim se je Gregorčičev rod preselil iz Krna na Vrsno. Po njem je tudi še danes ohranjeno domače ime hiši, v kateri se je rodil pesnik Simon. Kot sinu Pomola so mu rekli »ta mladi Pomol« ali »Pamolč«. Simona Gregorčiča so klicali za Pomolčevega Šimeta.

Jakobu in Neži se je rodilo deset otrok: Urša (17. 8. 1749), Valentin (13. 1. 1752), Luka (12. 10. 1754), Katarina (5. 12. 1755), Mihael (17. 9. 1757), Blaž (26. 1. 1762), Lucija (9. 12. 1763), Marija (11. 11. 1755), Jakob (26. 3. 1769), Ivan (6. 4. 1773).

Poročili so se: Mihael in Lucija na Vrsnem, Marija na Kamno, Jakob na domu. V matičnih knjigah ni več Luke, Janeza in Urše. Doma so umrli v starosti okrog 60 let: Valentin (31. 7. 1817), Katarina (10. 3. 1814) in Blaž (7. 1. 1831). Najbrž so doma delali ali služili kot poljski delavci pri sosednjih kmetih, morda so šli po svetu, ni izključeno, da sta Valentin in Blaž služila vojsko. — Tudi Jakob je moral biti ugleden mož, saj je bil večkrat med krstnimi botri. Vendar je opaziti že v tej prvi družini na Vrsnem nekakšno propadanje v rodu. Kako naj namreč razumemo to, da so se od desetih otrok poročili le štirje?

Pesnikov praded je bil devetiy otrok in petiy sin Jakoba in Neže, Jakob Gregorčič (26. 2. 1769). Že 20-leten se je poročil s Katarino Gabrščkovo iz bližnje vasi Seve. Njenega rojstva ni najti v krstnih knjigah. Po podatkih v družinski knjigi, ki pa niso vedno zanesljivi, je bila rojena leta 1758; potemtakem je bila enajst let starejša od moža. Njima se je rodilo pet otrok: Jožef (28. 2. 1791), Marija (25. 5. 1793), Jakob (6. 4. 1796), Urša (4. 9. 1799), Sebastijan (20. 1. 1803).

Poročila sta se: Marija na Vrsnem, Jakob na domu. Urša je umrla v drugem letu starosti (12. 11. 1801), Jožef v 30. letu (7. 6. 1821), Sebastijan v 33. letu (29. 5. 1836). — Ta družina je živela v času protifrancoskih vojn, zato je preživljala hude čase ter se otepala z gospodarsko stisko in vojnimi nadlogami (rekrutacije, boleznj, oskrbovanje čet).

Pesnikov ded je bil tretjerojenec in drugi sin Jakoba in Katarine, Jakob Gregorčič (6. 4. 1796). Z ženo Ano Perdihovo z Vrsna št. 20 je imel edinca Jerneja (22. 8. 1823), Simonovega očeta. V vsem Gregorčičevem rodu od začetkov do danes je edinec nekaj nenavadnega. Kazalo je, da bo veja izumrla. Ob

poroki Jerneja s Katarino Gabrščkovo z Vrsna je imela družina samo tri člane, poročiti se je bilo treba hitro, ker je mati Ana zbolela in je hiša potrebovala gospodinjo.

Simonovim staršem se je rodilo osem otrok: Marija (8. 2. 1843), Simon, poznejši pesnik (15. 10. 1844), Anton (5. 5. 1846), Blaž (31. 1. 1848), Neža (23. 12. 1849), Katarina (3. 6. 1853), Jakob (1855), Ana (1857). Razen Simona in zadnjih dveh, ki sta umrla že v drugem letu starosti, so se vsi poročili.

III. Rod Katarine Gabršček, Simonove matere, izhaja, do koder sežejo podatki, iz vasi Selišče. Ta kraj je v ravnini ob cesti Tolmin—Kobarid na levem bregu Soče. Pred njim se raztezajo lepa in ravna, a ne velika polja. Tu so kmetje premožnejši in laže živijo, zato so radodarnejši, mehkejši in prijaznejši pa tudi zaupljivejši, ker ne žive tako samotno.

Na št. 2 je gospodaril proti koncu 17. stoletja Hilarij Gabršček. Znani so nam le trije sinovi: Anton (12. 6. 1679), Pavel (22. 1. 1690) in Matevž (20. 9. 1696). Presledek med rojstvi kaže, da je moralo biti otrok več. — Sredi poletja leta 1704 so v Hilarijevi hiši povili nezakonskega otroka: »NB: Petrus, filius illegitimus Antonii Gabersheg et eius concubinae Anaë. Baptizatus est a me Thomas Zuffár. Patrini fuerunt Hilarius Gabersheg et Agnes uxor Stephani Savli, omnes ex Selisha.« Verjetno je bila omenjena Ana dekla pri hiši, kajti razen imena ni drugih podatkov; navadno je otrok vpisan na mater, oče je le redkokdaj naveden z imenom. Pa tudi to, da je bil boter sam oče Hilarij, dá misliti na to, da je bila nezakonska mati res dekla pri Gabrščkovih. Do leta 1750 so bile za nezakonske otroke v navadi javne cerkvene kazni. Ponekod so uvedli ločeno krstno knjigo »v grehu spočetih«, v Tolminu pa so jih zaznamovali z NB; pri materah je označba »concupina eius« — njegova priležnica. V letih 1736—1768 je bilo v Gregorčičevem rodu rojenih sedem nezakonskih otrok, v Gabrščkovem, kolikor sem ga obdelala, pa trije.

Nezakonski sin Peter, ki je najbrž tudi dorasel pri svojem očetu Antonu Gabrščku, je zanesel Gabrščkov rod na Vrsno št. 23. V dvajsetih letih se je Petru in ženi Magdaleni Šturmovi rodilo vsako drugo leto novo bitje, tako da se jima jih je narodilo dvanajst: Neža (3. 1. 1734), Sebastijan (19. 1. 1736), Matevž (12. 9. 1737), Ivan (23. 3. 1740), Mohor (2. 7. 1742), Marija (12. 2. 1744), Jakob (14. 7. 1745), Mihael (3. 9. 1747), Anton (20. 4. 1749), Marija (17. 10. 1751), Peter (29. 7. 1753), Anton (9. 5. 1756). — Najmlajši, Anton, je bil praded politika Andreja Gabrščka iz Kobarida št. 12.

Prihodnji nosilec rodu, ded Katarine Gabrščkove, je bil petorojenec in četrti sin Petra in Magdalene, Mohor Gabršček. Z njim se je rod preselil na št. 26. Z ženo Marijo Skočirjevo sta imela enajst otrok: Marija (23. 6. 1769), Anton (9. 1. 1771), Marija (3. 3. 1773), Gašper (1775), Mihael (1776), Martin (1778), Andrej (20. 9. 1780), Marija (1783), Neža (14. 1. 1786), Katarina (22. 11. 1789), Jožef (3. 3. 1792).

Oče Simonove matere je bil sedmi otrok in peti sin Mohorja in Marije, Andrej Gabršček. Poročil se je z Marijo Skočirjevo na številko 5. Rodilo se jima je pet otrok: Marija (1805), Ana (1808), Urša (1811), Katarina (15. 11. 1816), mati Simona Gregorčiča, in Simon (1824), ki je umrl še kot otrok.

Materin rod nima tradicije v istem domu in na isti zemlji, je nestalen, izkoreninjen. Nosilci rodu so bili sinovi, ki jim domače posestvo ni pripadalo; iskali so nevest s hišami in premoženjem. Rod se je zato selil iz vasi v vas, od hiše do hiše. Gospodarske in življenjske razmere so bile približno iste kot pri Pomolčevih in vseh drugih prebivalcih Vrsna. Tu krpa njive, tam kos trav-

nika, zopet drugje nekoliko gozda, v hlevu ena do dve kravi in nekaj ovac, vsega skupaj pa zelo malo. Trdo delo in veliki davki, veliko otrok in malo kruha.

IV. Gregorčičev rod je bil velike in močne postave, povečini temnopolt, širokih lic, s širokim nosom in izbočenimi čeljustmi. Značilne zanj so bile vse značajске lastnosti tamkajšnjih hribovskih ljudi: bili so preprosti, iskreni in religiozni. Majhna posest in nerodovitni gorski svet, ki sta jim kljub skrbnemu delu dajala komaj za vsakdanji kruh, sta jih navadila skromnosti in varčnosti; zato tudi niso bili tako radodarni do vsakogar, komur pa so bili naklonjeni, so prodali zanj tudi dušo. Zaradi težavnega življenja niso poznali lahkotne sproščenosti, bili so trpki in redkobesedni ter na zunaj grobi ljudje, ker so vsako duševno mehko zatrli z grobimi besedami in robotimi dejanji. Toda kolikor so bili roboti, toliko so bili dobri. Ni jim manjkalo ponižnosti in zvestobe, spričo krivice in nehvaležnosti pa so bili uporni in neizprosno trdi. Ker jim je bila zemlja vse, so bili silno navezani nanjo in na ljudi, ki jo obdelujejo. Te njihove skupne lastnosti in še konservativno pojmovanje sveta in življenja, zaradi česar jim je bilo vsako nekmečko življenje tuje, jim je zbuvalo v tujini neutešno domotožje. — Gregorčičev rod je bil poleg tega še posebno občutljiv in zamerljiv, dovolj bister in ponosen ter močno erotičen.

V rodu se vseskozi do Jerneja vleče veliko otrok in se ponavlja pesem iskanja dela in neveste, ki bi po njej postali dediči kakega premoženja. Dom je mogel preskrbeti samo enega sina, drugi so si pomagali s hlapčevanjem, poljskim dninarstvom in pastirovanjem. Mnogo jih ji šlo v tujino, v večni skrbi za kruh jih je dosti ostalo tudi brez družine. Prezgodaj zgarani in izčrpani so na starost prihajali domov umirat.

Pomolov rod v Krnu je zdrav in trden, moral je biti tudi podjeten in bister, saj si je osvojil skoraj pol zemlje krnske vasi, ker so se otroci povečini poročili. Precej jih je šlo v dolino in so bili večkrat krstni botri ali poročne priče. — Pomolovi izražajo po svoji telesni konstituciji vse glavne poteze Krnčanov: samozavestni so, ker se počutijo nekakšni vladarji na svojem, in ponosni, ker so vajeni gledati z viška na svet, ki jim leži pod nogami. Do tujcev so silno nezaupni. Vrsenci imajo majhna, toda lepša polja, vsakdo jih varuje in se boji za svoje, zato so mogoče bolj ozkosrčni.

Gregorčičev rod na Vrsnem ni užival več takega ugleda. Izjema je bil Jakob, ki je prišel iz Krna. Opaziti je propadanje, ki se vedno bolj stopnjuje do Jerneja, Simonovega očeta. Jernej si je gospodarsko spet opomogel in vzdignil ugled svoje družine nad druge.

Znamenja propadanja so: zelo malo porok; ne poročajo se več v dolino, pa tudi neveste ne prihajajo iz doline. Čedalje manjkrat so priča pri krstih in porokah, manjša se tudi število otrok, medtem ko umirajo često že v tridesetem ali štiridesetem letu, kar priča o šibkosti v telesni konstituciji.

Vzrok propadanja je verjetno v slabšem gospodarskem stanju Pomolčevega premoženja. Ker nimamo o njem nobenih podatkov, lahko le sklepamo, da je bilo približno tako, kakršno je bilo splošno stanje na Vrsnem in drugod po Tolminskem v času tlačanstva. Jakob (1719) je prišel iz Krna na Vrsno k Skočirjevim, ki so imeli revnejše posestvece, ravno v hudih letih po velikem tolminskem puntu, ko so davki rasli iz leta v leto. Leta 1762 so pri popraviljanju davčnih knjig ugotovili, da je vlada pomnožila v 14 letih davek sedemkrat. Uspešno gospodarstvo so preprečevale tudi vremenske nesreče, zlasti hude zime in francoske vojne. Drugi vzrok, ki je slabil Gregorčičev rod, so bolezni. Po mrliških knjigah lahko ugotovimo različne dispozicije za take bolezni, ki šibijo

odpornost telesa. V vsem rodu na Vrsnem se kažejo sledovi akromegalije, debilnosti in slabega vida. Po materini liniji se kažejo sledovi obolenja srca; pri Jerneju, Simonovem očetu, in Mariji, Simonovi sestri, pa se je pojavil rak. Tudi Simon je bolehal na srcu in imel slab vid.

Za ves Gregorčičev rod je značilno tudi to, da so med inteligenti v večini duhovniki (6), kar je posledica takratne kmečke miselnosti in pomanjkanja denarnih sredstev.

Za Gregorčiča je še posebno važno: 1. Socialne razmere in ljudje, ki je med njimi zrastle, so vtisnile konservativnost tudi v njegov pogled na življenje in svet. 2. Kmečki človek živi tudi v njegovem značaju, ki ima vse lastnosti, značilne za njegov rod in tamkajšnje prebivalce. Le zunanja mehkoča, ki je naš kmet ne pozna, je verjetno posledica že zgodnjih bolezni, ki so vplivale tudi na njegovo razpóloženje, na depresivne faze, ki so bile zlasti po kobariški dobi čedalje pogostejše. V pismu Ignaciju Gruntarju (25. 12. 1881), ko mu je ta pripravljaj službo domačega duhovnika pri knezu Windischgrätzu v Planini, se je sam takole karakteriziral: »...jaz nisem za knežje hiše; prenaraven, preprost — a tudi preponosen sem! Moje podkrnske šege bi čudno kontrastovale z bogato aristokratsko palačo.« Sam se imenuje kmet poet. Toda kmečki pesnik ni le zaradi kmečkih motivov, temveč zaradi načina ustvarjanja in izbire prispevov. V svojih pesmih se je premnogokrat vračal v svoj rodni kraj in spremljal usodo kmečkega človeka.

Viri: 1. Matične knjige v župnijskem arhivu v Tolminu: krstne: a) od leta 1653—1677, b) 1677—1695, c) 1696—1743, č) 1743—1774, d) 1775—1805; poročne: a) 1658 do 1676, b) 1677—1696, c) 1696—1742, č) 1743—1784; mrliške: a) 1696—1742, b) 1743—1774, c) 1775—1784. Matične knjige v župnijskem arhivu na Libušnjah: krstne: od 1785 do danes; poročne: od 1786 do danes; mrliške: od 1740 do danes. — 2. Milko Kos: Srednjeveški urbarji za Slovensko Primorje, Ljubljana 1948; Simon Rutar: Zgodovina Tolminskega, Gorica 1882. — 3. Intervjuji: Nace Gregorčič, zasebnik, 75 let, Vrsno 17 (nečak); Franc Gregorčič, kmet, 40 let, Vrsno 17 (pranečak); Jožefa Gregorčič, zasebnica, 35 let, Vrsno 17 (pranečakinja); Alojzija Gregorčič, zasebnica, 47 let, Vrsno 45 (nečakinja); Marija Skočir, gospodinja, 78 let, Vrsno 30 (nečakinja); Franc Sivec, kmet, 46 let, Vrsno 22; Tereza Skočir, gospodinja, 82 let, Vrsno 20, in drugi Vrsenci; Jožefa Gregorčič, gospodinja, 71 let, Libušnje 16 (nečakinja).

Jože Toporišič

RITEM V PROZI

Župančič je zapisal nekje, da vse pod božjim soncem drhti v svojem posebnem ritmu: zelena veja v svojem, suha zopet v svojem. Od tega Župančičevega prepričanja ni daleč do zaključka, da je ritem vseh besednih tvorb, posebno pa umetniških, oblika njihovega obstajanja. In ko bi pod vtisom Župančičeve izjave šli in prebrali nekaj odlomkov različnih besednih umetnin, bi prav gotovo doživeli njeno resničnost. Toda čudno: ako bi si hoteli to ritmično raznoliko doživljanje analitično razjasniti, bi se premnogi izmed nas znašli pred pretežno nalogo. Kakor da naša intelektualna zavest ni dovolj močna, da bi prodrla v skrivnost umetniškega učinkovanja, ki je tudi podzavestno.

Pa bo rekel kdo: saj intelektualno pronicanje v umetnino niti potrebno ni. Umetnina se vendar razodeva bralcu kot nerazdružnost predstavnihi, emocionalnih, zvočnih, simboličnih, ritmičnih in ne vem še kakšnih elementov. —